

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी

विद्यापीठाने विकसीत केलेले पीक लागवड तंत्रज्ञान

नाचणी/नागली-लागवड तंत्रज्ञान

जमीन : हलकी ते मध्यम, निचऱ्याची.

पूर्वमशागत : एक खोल नांगरट, २-३ कुळवाच्या पाळ्या देवून ५ टन शेणखत/कंपोस्ट खत याचवेळी शेतात मिसळून घ्यावे. हिरवळीचे खत गाडले असल्यास शेणखत/कंपोस्ट खताची जरूरी नसते.

पेरणीची पद्धत : टोकण, पेरणी, रोप लागण पद्धत, पेरणी अंतर : २२.५ सें.मी. × १० सें.मी. अंतरावर. बियाणे ३-४ किलो प्रति हेक्टर.

बीजप्रक्रिया : १) पेरणीपूर्वी ३ ते ४ ग्रॅम थायरम प्रती किलो बियाण्यास. २) प्रति किलो बियाण्यास २५ ग्रॅम अझोस्फिरिलम ब्रासिलेन्स आणि अॅस्परजिलस अवोमोरी या जिवाणू संवर्धकाची बिज प्रक्रिया करावी. खतमात्रा पेरणीच्यावेळी ३० किलो नत्र, ३० किलो स्फुरद प्रति हेक्टर आणि पेरणीनंतर ३० दिवसांनी ३० किलो नत्र.

महाराष्ट्राच्या उपपर्वतीय विभागात नाचणीच्या अधिक उत्पादन आणि आर्थिक फायद्यासाठी प्रति हेक्टर ५ टन शेणखत + नत्र ६० किलो, स्फुरद ३० किलो आणि पालाश ३० किलो या खत मात्रे सोबत जिवाणुसंवर्धनाची बीज प्रक्रिया (प्रति किलो बियाण्या प्रत्येकी २५ ग्रॅ अॅझोस्फिरिलम ब्रासिलेन्स आणि अॅस्परजिलस अवोमोरी) करण्याची शिफारस करण्यात आलेली आहे. नाचणी पिकामध्ये युरिया, डिएपी ब्रिकेटचा वापर गादी वाफयावर रोपे २५ ते ३० दिवसांची झाल्यानंतर शेतामध्ये रोपांची पुर्नलागण करताना रोप लागण २० × ४० सेंमी जोडओळ पध्दतीने करावी. दोन ओळीतील अंतर २० सेंमी. ठेवून शिफारशीत खत मात्रेच्या ७५ टक्के खत मात्रा (नत्र ४५ किलो + स्फुरद २२.५ किलो प्रति हेक्टर) ब्रिकेट (गोळी) स्वरूपात दयावी. ब्रिकेट देताना २० सेंमी.च्या जोडओळीत ३५ सेंमी. अंतरावर ५ ते ७ सेंमी. खोलीवर २.७ ग्रॅमची १ ब्रिकेट (गोळी) दयावी.

आंतरमशागत : एक खुरपणी आणि दोन कोळपणी किंवा आयसोप्रोट्युरॉन ५० टक्के या तणनाशकाची प्रति हेक्टर ७५० ग्रॅम ५०० लिटर पाण्यात मिसळून पीक व तणे उगवणीपूर्वी फवारावे.

आंतरपिके : नाचणी पिकामध्ये उडीद/मटकी ४:१ किंवा ८:२ या प्रमाणात घ्यावे.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी

विद्यापीठाने विकसीत केलेले पीक लागवड तंत्रज्ञान

पीक संरक्षण : १. लष्करी अळी व पाने खाणारी अळी : खरीपात ३० ते ८० टक्के नुकसान. गवताळ-डोंगरी भागात जास्त प्रादुर्भाव. या आळीच्या बंदोबस्तासाठी शेतातील/बांधावरील गवत काढून टाकावे. २. मावा-तुडतुडे : प्रादुर्भाव सुरुवातीच्या काळात जास्त रस शोषून घेतात. कर्बग्रहण मंदावते.

नाचणी पिकाच्या मागील दहा वर्षात प्रसारीत केलेल्या शिफारशी

२०१६-१७	१	महाराष्ट्राच्या उपपर्वतीय विभागात नाचणी पिकाच्या अधिक उत्पादन व आर्थिक फायद्याकरीता शिफारशीत खत व्यवस्थापनासोबत पुर्व फुलोरा अवस्थेत १९:१९:१९ या खताची दोन टक्के फवारणी करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे. (शिफारशीत खतमात्रा:प्रति हेक्टर ५ टन शेणखत + ब्रिकेट स्वरूपात ४५ किलो नत्र व २२.५० किलो स्फुरद)
२०१४-१५	२	महाराष्ट्राच्या उप-पर्वतीय विभागात नाचणीच्या अधिक उत्पादन आणि आर्थिक फायद्यासाठी प्रति हेक्टर ५ टन शेणखत, नत्र ६० किलो, स्फुरद ३० किलो आणि पालाश ३० किलो या खतमात्रेसोबत जिवाणु संवर्धनाची बिजप्रक्रिया (प्रति किलो बियाण्यास प्रत्येकी २५ ग्रॅम अझोस्फिरिलम ब्रासिलेंस आणि अस्परजिलस अवामोरी) वापरण्याची शिफारस करण्यात येते.
२०१२-१३	३	महाराष्ट्राच्या उपपर्वतीय विभागातील हलक्या जमिनीत अधिक उत्पादन व अर्थिक फायद्यासाठी नाचणी पिकाची रोप लागण २० x ४० सें.मी. जोडओळीत करून ५ टन शेणखत प्रति हेक्टर + शिफारशीत अन्नद्रव्यांची ७५ टक्के खतमात्रा (नत्र ४५ किलो + स्फुरद २२.५ किलो प्रति हेक्टर) ब्रिकेट (गोळी) स्वरूपात देण्याची शिफारस करण्यात आलेली आहे. सुधारीत तंत्रज्ञान ब्रिकेट १२७ किलो प्रति हेक्टर २० से.मी. च्या जोडओळीत ३५ से.मी. अंतरावर ५ ते ७ से.मी. खोलीवर २.७ ग्रॅमची १ ब्रिकेट द्यावी

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी

विद्यापीठाने विकसीत केलेले पीक लागवड तंत्रज्ञान

२०१२-१३	४	नाचणी पिकावरील करपा रोगाच्या नियंत्रणाकरिता कार्बेन्डाझिम १० ग्रॅम + कॉपर ऑक्झिक्लोराईड २५ ग्रॅम किंवा कार्बेन्डाझिम १० ग्रॅम + मॅन्कोझेब २५ ग्रॅम किंवा प्रॉपीकोनॅझोल ५ मि.ली. १० लिटर पाणी या प्रमाणात फवारण्या कराव्यात. पहिली फवारणी रोगाची लक्षणे दिसून येताच आणि दुसरी फवारणी त्यानंतर १५ दिवसांनी करावी, अशी शिफारस करण्यात येत आहे. वरील बुरशीनाशकांच्या द्रावणात १० मि.ली. चिकट द्रव्य मिसळावे.
२०११-१२	५	कोंडाविरहीत नाचणी पिठापासून पोषणमुल्ययुक्त उत्तम प्रकारच्या कुकीज तयार करण्यासाठी मैदा व नाचणी पीठ यांचे ७० व ३० टक्के प्रमाणात वापर करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.